

Ks. Franciszek Longchamps de Bériet: Hominum causa. Każde prawo ustanowione jest przez wzgląd na człowieka

Maksyma Hermogeniana „każde prawo ustanowione jest przez wzgląd na człowieka” wyraża trwałą koncepcję osoby ludzkiej, w przeciwieństwie do efemerycznych wymysłów XX-wiecznego totalitaryzmu. Warto zatem zastanowić się, co tak naprawdę oznacza to przykazanie rzymskiego jurysty – mówił ks. Franciszek Longchamps de Bériet w wykładzie wygłoszonym w ramach cyklu „JP II Lectures”, organizowanego przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum.

W 103. rocznicę urodzin Jana Pawła II oraz 3. rocznicę inauguracji Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II – 18 maja odbył się ostatni w semestrze letnim wykład z cyklu wykładów Janopawłowych na rzymskim *Angelicum*, który wygłosił ks. Franciszek Longchamps de Bériet. Zatytułowany: „Hominum causa. Każde prawo ustanowione jest przez wzgląd na człowieka”. W problematykę tematu wprowadził słuchaczy zgromadzonych na sali oraz przed ekranami komputerów o. Cezary Binkiewicz OP, dyrektor Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II.

JP2 Lectures // Franciszek Longchamps de Bérrier: Hominu...

Ks. Longchamps de Bérrier rozpoczął wykład od podkreślenia, że studiowanie dziejów prawa pozwala korzystać z wielu wieków doświadczeń i rozwiązań. Zwrócił uwagę słuchaczy na ścisły związek prawa z antropologią, przechodząc do zasadniczego zagadnienia wykładu, w którym skupiają się owe związki kultury prawnej i względu na osobę ludzką, wyrażone w łacińskiej maksymie „*hominum causa omne ius constitutum sit*” – „każde prawo ustanowione jest przez

wzgląd na człowieka”. Pochodzi ona z pism rzymskiego prawnika Aureliusza Hermogeniana, poważanego w starożytności autorytetu, cytowanego w Digestach cesarza Justyniana.

Dlaczego ów cytat jest tak istotny? Jan Paweł II podkreślił, że prawdziwa demokracja możliwa jest tylko wówczas, gdy w państwie rządzi prawo, a jego podstawą jest prawidłowo pojęty wzgląd na osobę ludzką. Ks. Longchamps de Bérier nawiązał do tych słów jako łączących refleksję starożytnego jurysty z współczesnymi wyzwaniem. W obliczu totalitaryzmów, których systemy prawne deptały godność osoby ludzkiej, ponowne rozważenie tej kwestii jawi się palącą potrzebą.

W dalszej części wykładu ks. Longchamps de Bérier rozważał różne możliwe interpretacje passusu Hermogeniana w historycznych kontekstach, próbując jednocześnie przybliżyć się do rozstrzygających wniosków. Zwrócił uwagę, że pojęcie „osoby” stanowi spuściznę rzymskiej kultury prawnej, rozwinięte i wzbogacone przez filozofię chrześcijańską. Kontynuując swój wywód, ks. Longchamps de Bérier rozważał recepcję tego wyimku Hermogeniana i jego znaczenie dla europejskiego i – szerzej – zachodniego porządku prawnego. Dochodząc do czasów współczesnych, szeroko omówił konkurencyjne rozumienie prawa, jakie obowiązywało m.in. w Polsce w epoce komunizmu. Marksistowska wykładnia prawa przyznawała zupełnie inne miejsce w systemie prawnym jednostce. Dążenie do samowyzwolenia człowieka na drodze walki klas, a więc działanie raczej niż sam człowiek jako podmiot działania, stanowiło cel nadrzędny. Filozofia prawa, która przyznawała wyższość indywidualnego podmiotu praw, była więc z marksizmem sprzeczna i z tych pozycji zwalczana.

Ks. Longchamps de Bérier podsumował, że relacja prawa do człowieka, która dziś wydaje się uniwersalna, została sformułowana przez rzymskich teoretyków prawa. Ich koncepcja osoby, będącej nosicielem praw, była i jest do przyjęcia nie tylko przez tych, którzy podzielają chrześcijańską wizję człowieka. – Szacunek dla człowieka jest konieczny zawsze i wszędzie, nie tylko w społeczeństwach budujących demokrację z prawdziwie ludzkimi wartościami – zakończył.

Fot. Fabio Pignata

*

ks. prof. Franciszek Longchamps de Bérier – profesor prawa i kierownik Katedry Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; wykłada również na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Posiada tytuł LL.M. uzyskany na Uniwersytecie Georgetown. Jest księdzem katolickim i ekspertem ds. bioetyki Konferencji Episkopatu Polski, a także członkiem Komisji Prawnej COMECE. Został również wybrany do Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. Prowadzi badania w zakresie prawa rzymskiego i cywilnego, historii prawa, europejskiej tradycji prawnej, prawa spadkowego, metodologii prawa prywatnego, wolności słowa i wolności wyznania w prawie amerykańskim.

Comiesięczne otwarte wykłady Janopawłowe wygłaszane przez uczonych z całego świata są organizowane przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu – *Angelicum* w Rzymie, rzymskiej *Alma Mater* Karola Wojtyły. Celem cyklu „JP2 Lectures” jest **refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata** biorąca za punkt odniesienia życie i myśl Jana Pawła II.

W ramach tegorocznego cyklu swoje wykłady wygłosili: Joseph Weiler, Vittorio Possenti, Mirosława Grabowska, Antoine Arjakovsky, Sr. Helen Alford O.P., Dariusz Karłowicz, R. R. Reno, ks. Franciszek Longchamps de Bériér.

*

Instytut Kultury św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarną instytucją naukowo-dydaktyczną powołaną na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu (*Angelicum*) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, a więc np. solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy.

Instytut jest współprowadzony przez Fundację Świętego Mikołaja (wydawcę Teologii Politycznej) i w całości finansowany przez prywatnych darczyńców z Polski. Zapraszamy serdecznie do ich grona!

>> <https://teologiapolityczna.pl/jp2>

Informacje o wykładowcach cyklu „JP2 Lectures” (2022/2023):

► 19 października 2022 — *Europa niechrześcijańska – czy jest możliwa?*

Joseph Weiler – profesor w New York University School of Law oraz Senior Fellow w Center for European Studies na Harvardzie. Wcześniej pełnił funkcję przewodniczącego Europejskiego Instytutu Uniwersyteckiego we Florencji. Prof. Weiler jest współredaktorem naczelnym czasopism prawniczych *European Journal of International Law (EJIL)* oraz *International Journal of Constitutional Law (ICON)*. Otrzymał tytuł doktora honoris causa The Catholic University of America. Jedną z jego znaczących książek jest *Un'Europa Cristiana: Un saggio esplorativo*, która została przetłumaczona na osiem języków.

► 16 listopada 2022 — *Prawda, którą jesteśmy dłużni człowiekowi, jest, przede wszystkim, prawdą o człowieku*

Vittorio Possenti – ur. 1938 - włoski filozof, profesor w Katedrze Filozofii Polityki na Uniwersytecie w Wenecji. Zajmuje się filozofią moralną i metafizyką. Członek Narodowego Komitetu Bioetyki,

Papieskiej Akademii Nauk Społecznych i Papieskiej Akademii św. Tomasza z Akwinu. Tuż przed konklawe w 1978 roku Possenti sformułował 30 pytań dotyczących nauki społecznej Kościoła, skierowanych do kardynała Karola Wojtyły. Pisemne odpowiedzi udzielone przez przyszłego papieża zostały zamknięte w archiwach na ponad dwadzieścia lat. W 2007 roku ukazał się naukowy zapis tego wywiadu, zatytułowany *Revolution of the Spirit*.

► 30 listopada 2022 — *Sekularyzacja w Europie: teoria i rzeczywistość*
Mirosława Grabowska – socjolog i profesor Uniwersytetu Warszawskiego, od 2008 dyrektor Centrum Badania Opinii Społecznej, największej instytucji badającej opinię publiczną w Polsce. Specjalizuje się w socjologii politycznej, socjologii religii i teorii sekularyzacji. Była profesorem wizytującym na Stanford University, Institute for Advanced Study w Princeton, University of Wisconsin oraz Johannes Gutenberg-Universität Mainz w Niemczech. W 1982-1989 pracowała w redakcji kwartalnika „Krytyka”. Za działalność opozycyjną była aresztowana od 12 czerwca do 21 września 1985 roku. W 2005 r. otrzymała "Nagrodę im. ks. Józefa Tischnera" za książkę "Podział postkomunistyczny". Społeczne podstawy polityki w Polsce po 1989 roku. Autorka książki *God And The Polish Affair. Beyond the Boundaries of Secularization Theory* (2018).

► 7 grudnia 2022 — *Wykład specjalny George'a Weigela*
George Weigel – urodzony w 1951 roku w Baltimore, filozof i teolog katolicki, autor kilkunastu książek, z których większość przetłumaczono i wydano również w Polsce – m.in. dwutomową biografię Jana Pawła II pt. Świadek nadziei oraz Kres i początek. Prowadzi Katedrę Studiów Katolickich Williama E. Simona w

Ethics and Public Policy Center w Waszyngtonie. Odznaczony papieskim Krzyżem Pro Ecclesia et Pontifice oraz polskim Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

► 21 grudnia 2022 — *Religia i polityka – od totalitaryzmu do demokracji. Przypadek Ukrainy*

Antoine Arjakovsky – dyrektor ds. badań w Collège des Bernardins w Paryżu, przewodniczący Association des Philosophes Chrétiens (Stowarzyszenia Filozofów Chrześcijańskich). Założyciel i dyrektor Instytutu Studiów Ekumenicznych we Lwowie. Dyrektor Semaines Sociales de France (Francuskie Tygodnie Społeczne), wiceprezes Artisans de Paix (Rzemieślnicy Pokoju) oraz członek zarządu Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia.

► 18 stycznia 2023 — *Braterstwo powszechne a rozwiązanie konfliktu w Europie: czy Środkowa i Wschodnia Europa mają szczególną rolę do odegrania*

S. Helen Alford – członek Zgromadzenia św. Katarzyny ze Sieny w KwaZulu Natal. Dziekan Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego św. Tomasza z Akwinu. Od 2004 do 2017 Dyrektor programu magisterskiego „Zarządzanie i społeczna odpowiedzialność biznesu”, prowadzonego wspólnie przez Wydział Nauk Społecznych PUST i Wydział Ekonomii LUMSA w Rzymie. Konsultor Papieskiej Rady ds. Sprawiedliwości i Pokoju; członek zwyczajny Papieskiej Akademii Nauk Społecznych. Autorka licznych publikacji z zakresu technologii humanistycznej, katolickiej myśli społecznej, biznesu oraz jego społecznej odpowiedzialności.

► 1 marca 2023 — *Reset czy rewolucja? Współczesne problemy politycznej stabilności i kilka starożytnych rozwiązań*

Dariusz Karłowicz — filozof, wykładowca, publicysta, wydawca książek. Dyrektor programowy Instytutu Kultury św. Jana Pawła II. Współzałożyciel i redaktor naczelny rocznika filozoficznego *Teologia Polityczna*. Prezes Fundacji Świętego Mikołaja - współorganizatora Instytutu. Współautor cotygodniowego programu telewizyjnego *Trzeci Punkt Widzenia* (TVP Kultura). Autor książek m.in. *Arcyparadoks śmierci, Sokrates i inni święci, Polska jako Jason Bourne*.

► 15 marca 2023 — *Chrześcijanizm w obliczu polaryzacji politycznej*

Rusty Reno — od 1978 r. uczęszczał do Haverford College, uzyskując w 1983 r. tytuł licencjata. W 1984 roku rozpoczął studia magisterskie na Uniwersytecie Yale na Wydziale Studiów Religijnych, a w 1990 roku uzyskał stopień doktora w dziedzinie etyki religijnej. Do 2010 wykładowca na Creighton University, redaktor „First Things”. Autor m.in: *Return of the Strong Gods: Nationalism, Populism and the Future of the West, Resurrecting the Idea of a Christian Society, Sanctified Vision: An Introduction to Early Christian Interpretation of the Bible*.

► 18 maja 2023

Ks. prof. Franciszek Longchamps de Berier – ksiądz katolicki, profesor prawa, magister prawa (LL.M) Uniwersytetu Georgetown (1992), kierownik Katedry Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, wykładowca na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, wybrany na czwartą kadencję do Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk,

członek Zespołu Ekspertów ds. Bioetyki Konferencji Episkopatu Polski.
Reprezentuje Konferencję Episkopatu Polski w Komisji Prawnej
Konferencji.

*

KLIKNIJ i dołącz do grona fundatorów Instytutu Kultury Św. Jana Pawła
II w Rzymie

Myśląc z Janem Pawłem II. Relacja z inauguracji Instytutu Kultury św.
Jana Pawła II w Rzymie

List Papieża Franciszka na inaugurację Instytutu Kultury św. Jana
Pawła II w Rzymie

Myśl Jana Pawła II jest zbyt ważna, by zamknąć ją w muzeum.
Przemówienie Dariusza Karłowicza na inauguracji Instytutu Kultury
św. Jana Pawła II

Otwieramy „akademicki pomnik” dla św. Jana Pawła II. Rozmowa z
rektorem Angelicum o. Michałem Paluchem OP

Dariusz Karłowicz zaprasza do wspólnego budowania Instytutu Kultury
Św. Jana Pawła II

